

GENADE

• door Kees Fieggen

ONBEPERKT?

CENTRAAL IN HET EVANGELIE STAAT DE PERSOON VAN JEZUS CHRISTUS: DOOR ZIJN BIJZONDERE WERK OP HET KRUIS KUNNEN WE HET EEUWIGE LEVEN ONTVANGEN. DAT IS GRATIS, WE KUNNEN NIETS ANDERS DOEN DAN DIT GESCHENK AANNEMEN – MET GROTE DANKBAARHEID. GRATIS IS AFGELEID VAN HET LATIJNSE WOORD ‘GRATIA’ OFWEL ‘GENADE’. MAAR WAT BETEKENT DIT WOORD EIGENLIJK? IN DE BIJBEL LIJKT HET WOORD HEEL WAT MEER TE BETEKENEN DAN VERGEVING VAN ZONDEN.

In een column in het Nederlands Dagblad van 11 juli 2015 gaat Ad de Bruijne daar op in - onder de titel “Het wegtoveren van de ethiek”. Hij laat zien hoe ons denken is veranderd, hoe genade te makkelijk op alles gestickerd wordt en we daardoor onze verantwoordelijkheid ontlopen om echt na te denken over wat goed is en wat niet (daar gaat de ethiek natuurlijk over). Hij stelt zelfs dat orthodoxe protestanten en evangelischen ten prooi vallen aan verblindings. Velen zullen de volgende gedachtegang (die hij aanhaalt) herkennen: “Weet dat God je aanvaard heeft. Het gaat in het christelijke leven niet om regeltjes over wat wel en niet mag, maar om zijn genade.” Dat dit een gevaarlijke lijn van denken is, wil ik in dit artikel uitdiepen aan de hand van wat de Bijbel over genade leert.

Onverdiend

Paulus zegt het aan het einde van het formuleren van zijn aanklacht (waar hij de brief aan de Romeinen bijna mee begint) heel duidelijk: “allen hebben gezondigd en komen tekort aan de heerlijkheid van God en worden om niet gerechtvaardigd door zijn genade” (Rom.3:23,24). Steeds

weer laat de apostel zien dat we ons nergens op kunnen beroemen (Rom.3:27, 1Kor.1:27), dat we niets hebben verdiend, niet op grond van werken gerechtvaardigd worden (Rom.4). Hij schrijft zelfs een hele brief (die aan de Galaten) om duidelijk te maken dat genade in het evangelie echt centraal staat en dat we daar niets aan toe kunnen voegen. Wat we verdienen, krijgen we niet (de straf op de zonde), wat we niet verdienen, ontvangen we wel (het eeuwige leven). Het is zoals het bekende lied zegt:

*Genade zo oneindig groot
dat ik die het niet verdien
het leven vond want ik was dood
en blind maar nu kan 'k zien*

Maar daarmee is niet alles gezegd. Wie doorleest in Rom.3 vindt in vs.26 dat “God rechtvaardig is als Hij hem rechtvaardigt die op grond van geloof in Jezus is”. Dat centrale woord ‘geloof’ vinden we ook in vs.22,27,28 en 30. Geloof is als het ware het werktuig om de genade te ontvangen. God dringt ons niets op en geeft zijn genade niet zomaar aan iedereen. >>

Wat is er dan voor nodig om die genade te ontvangen? Of, anders geformuleerd: wat is de inhoud van het geloof dat ervoor zorgt dat we genade ontvangen? Paulus schrijft: “hem die niet werkt, maar gelooft in Hem die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot gerechtigheid” (Rom.4:5). Dit geloof richt zich op God: het is ‘vertrouwen op Hem’ (houd dit woord-drietal vooral goed vast). Dat doen we trouwens van nature niet: daar is ‘bekering’ voor nodig (houd dat woord ‘bekering’ ook goed vast). Maar er zitten nog twee belangrijke begrippen in dit vers die we moeten onthouden: ‘goddeloze’ en ‘rechtvaardiging’ - en die twee staan lijnrecht tegenover elkaar. Het is echt nodig dat we eerst verstaan dat we van nature een goddeloze zijn, een opstandeling, iemand die zich niet aan God wil onderwerpen (en dat zelfs niet kan: Rom.8:7,8). God heeft ons opgezocht en onze vijandschap overwonnen - wij hebben gecapitu-

leerd. God heeft ons op grond van de kruisdood en de opstanding van de Heer Jezus gerechtvaardigd.

Gods gerechtigheid

Wie goed leest in Rom.3:21 (dat aan die andere teksten dus voorafgaat), valt op dat het woord ‘genade’ ontbreekt. Er staat: “Maar nu is, buiten wet om, gerechtigheid van God geopenbaard ...”. We worden dus eerst bepaald bij Gods gerechtigheid. De genade die ons bewezen wordt, is op die gerechtigheid gebaseerd. God ziet de zonde niet door de vingers, Hij wuift het niet weg als iets onbelangrijks, Hij laat niet zomaar zijn liefde voor de zondaar prevaleren over de eisen van de wet. Als Hij genade bewijst, doet Hij dat op een door en door rechtvaardige manier. Gods gerechtigheid schittert op het kruis: daar wordt het oordeel over de zonde voltrokken over Iemand die zich vrijwillig ter beschikking heeft gesteld. In zijn leven was de Heer

Jezus volkomen gehoorzaam geweest aan God: eindelijk een Mens die werkelijk Gods wil deed. Maar dat was voor ons niet genoeg, daardoor konden we niet worden gered. Daarom leidde zijn weg verder en dieper dan God ooit van een mens vroeg. Hij onderging Gods oordeel om ons tot Gods kinderen te kunnen maken. De erfgenaam stierf opdat wij (met Hem, dat wel!) erfgenamen zouden worden. Dat is allemaal genade.

Maar genade is meer en rijker - en van groot belang voor ons dagelijks leven.

Mijn genade is u genoeg

Velen kennen deze uitdrukking: het zijn de woorden van de Heer tegen Paulus toen hij driemaal had gebeden om verlost te worden van de doorn in zijn vlees. De Heer wees zijn verzoek af: "Mijn genade is u genoeg; want de kracht

wordt in zwakheid volbracht" (2Kor.12:9). Over welke genade gaat het hier? Was de boodschap van de Heer dat Paulus genoeg moest nemen met vergeving van zonden? Maar de tweede zinsnede gaat een heel andere kant op: als we zwak zijn, heeft Gods kracht een grotere kans om te stralen. Gods genade is hier de onverdiende gunst van God om zijn kracht beschikbaar te stellen aan zwakke mensen, die afhankelijk van Hem willen zijn. Daarom wilde Paulus graag roemen in zijn zwakheid, opdat de kracht van Christus in hem zou wonen. De apostel kon dat als een voorrecht beschouwen.

Net zo beschouwden Petrus en zijn mede-apostelen het als een voorrecht om te mogen lijden voor de naam van Jezus (Hand.5:41). In zijn eerste brief schrijft Petrus daar uitgebreid over, met als doel "om u te vermanen en te betuigen, dat dit de ware genade van God is waarin u moet staan" (1Petr.5:12). In deze brief schrijft hij over een beproefd geloof dat tot eer van Hem zal stralen als (meer dan) goud bij de komst van de Heer (1:7); hij stelt "dat is genade, als iemand droeve dingen verdraagt ter wille van het geweten voor God, terwijl hij onrechtvaardig lijdt" (2:19), zegt vervolgens: "al lijdt u ook ter wille van de gerechtigheid, gelukkig bent u" (3:14) en: "als u in de naam van Christus smaadt lijdt, bent u gelukkig, omdat de Geest van de heerlijkheid en kracht en Die van God op u rust" (4:14). Hij spreekt over de "God van alle genade" (5:10), wat ons duidelijk maakt dat genade niet een enkelvoudig begrip is. In die brief gaat het ook over "de genade die u gebracht wordt bij de openbaring van Jezus Christus" (1:13) - als Hij komt, zal Hij stralen *in ons!* Vgl. 2Thes.1:10. Dat Hij zo in ons verheerlijkt wordt, is onverdiend en we kijken er zelf met verbazing naar: gaat dat echt gebeuren?

De echte tegenstelling

Mogelijk hebt u aan het begin uw wenkbrauwen gefronst, toen ik dat citaat ("Weet dat God je aanvaard heeft. Het gaat in het christelijke leven niet om regeltjes over wat wel en niet mag, maar om zijn genade.") als een gevaarlijke lijn van denken neerzette. De echte tegenstelling is tussen *eigen* gerechtigheid en *Gods* gerechtigheid, tussen eigen werken en wat God schenkt.

Laten we opnieuw Rom.3:21 erbij pakken. Tweemaal wordt over 'wet' gesproken, de eerste maal *met* lidwoord en de

tweede maal *zonder*. “Buiten wet om” betekent dat het hier gaat om het principe van wet. Niemand kan voor God rechtvaardig worden door eigen prestaties, niemand kan zich op de borst kloppen, niemand kan zeggen dat hij het verdiend heeft. Daarom spreken we van genade. Het zet ons op onze plaats als schepselen: we zijn volkomen afhankelijk van onze Schepper. De aard van de zonde is juist dat we onafhankelijk willen zijn, onszelf willen rechtvaardigen.

Maar de Wet (met lidwoord: het gaat om de vijf boeken van Mozes) is vol van Gods genade en van rechtvaardiging door geloof. We lezen over Noach die genade vond in Gods ogen, over Abraham die door geloof gerechtvaardigd werd en over een offerdienst waardoor God in het midden van zijn volk kon wonen. Door die offerdienst kon iemand ‘welbehaaglijk voor God’ zijn door zijn hand op het offerdier te leggen. Ook na het gouden kalf zien we dat God zegt een genadige God te zijn en Hij trekt op verzoek van Mozes toch met het volk mee. Juist dat brengt Mozes ertoe om Gods heerlijkheid te willen zien (Ex.33:12-18). In de offerdienst zien we een voorafschaduw van Het Offer - al maakt de Hebreeënbrief duidelijk dat het Echte Offer in alles veel groter en rijker is. Maar een bestudering van de offers in Leviticus helpt ons in onze omgang met de Heer: onze aanbidding wordt erdoor verrijkt, onze belijdenis van zonden wordt erdoor verdiept. Genade is hier duidelijk aanwezig en is verbonden met Gods gerechtigheid.

De geboden spreken over de rechtvaardige eisen van God aan Israël. De Wet is heilig, rechtvaardig en goed en zou het volk zegenen (Deut.4:8 en Rom.7:12). Deze is verbonden met het verbond dat God met Israël sloot (Deut.5:3). Door de wet te onderhouden, zouden ze lang leven en zou het hun welgaan, maar we lezen ook: “Gij zult de Here, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht” (Deut.6:3,5). De wet moest geen uitwendige zaak zijn, maar iets van het hart. Het langste hoofdstuk van de Bijbel (Psalm 119) gaat helemaal over de wet en hoeveel vreugde David daarin vindt.

De wet is geestelijk

Het is treffend dat Paulus in Rom.7:14 stelt: “wij weten dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleeselijk”. Het conflict dat hij beschrijft is het conflict van een vleeselijke christen die probeert te doen wat God in de wet vraagt. Hij spitst dat

toe op het “gij zult niet begeren”. De begeerte trok aan hem als een magneet. Pas door in alles op de Heer te leren vertrouwen (en de wet van de geest des levens toe te passen, Rom.8:2) kon hij daar los van komen – en ons dezelfde weg wijzen. In Rom.8:4 zegt hij dan dat “de rechtvaardige eis van de wet vervuld wordt in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest.”

Niet voor niets is er al in het Oude Testament de belofte dat God de wet in het hart zou schrijven (Jer.31:33, aangehaald in Hebr.10). God is niet veranderd en wat Hij van ons mag vragen ook niet. Een geestelijk mens beseft dat hij niet maar kan doen wat hij wil (Gal.5:16,17), realiseert zich dat hij de vrucht van de Geest zal gaan vertonen (Gal.5:22). Daar hoort bijvoorbeeld ‘zelfbeheersing’ bij – waarmee het “gij zult niet begeren” al deels vervuld zal worden.

De nieuwe wet

Paulus spreekt over de wet van Christus (Gal.6:2). Liefde is de vervulling van de wet (Rom.13:10), zoals ook de Heer Jezus al duidelijk maakte aan de Farizeeën (Mat.22:34-40). Toch voldoet de regel “heb God en je naaste lief en doe wat je wilt” niet. Ten eerste hebben wij maar een beperkt begrip van wat liefde inhoudt. We verwarren dat vaak met ‘lief zijn, lief doen’. Gods liefde gaat veel dieper. Ten tweede zal een geestelijk mens juist niet doen wat hij *zelf* wil, maar wat de Heer van hem vraagt. Maar hoe leren we die wil van God kennen?

Geestelijk zijn betekent dat we ons graag ten dienste stellen van Hem die ons heeft liefgehad, dat we van harte zullen “gehoorzamen aan de inhoud van de leer waarin we onderwezen zijn” (Rom.6:17). Een geestelijk mens zegt niet: ‘dat kan ik zelf wel bepalen’ – hij vraagt naar Gods wil in alles. De brieven hebben daarom zo’n grote waarde voor ons: ze instrueren ons in de weg van en met de Heer. Regelmatig schrijft Paulus in de gebiedende wijs – dat is geen vrijblijvend leesvoer! Soms gebruikt hij de wet daarbij als illustratie (zoals in Ef.6:2,3 en 1Kor.9:8vv).

In de evangeliën vinden we ook nogal wat instructies voor discipelen. De Heer Jezus zelf maakt duidelijk dat het heel wat vraagt om Hem te volgen. Niet voor niets zegt Hij dat we de kosten moeten berekenen (Luk.14:27-33). Als Hij spreekt over het huwelijk, verzuchten de discipelen dat

ze dan beter niet kunnen trouwen (Mat. 19:10). Inderdaad lijkt het erop dat het ondoenlijk is wat de Heer van ons vraagt – totdat we tot bekering komen en de wet van de geest van het leven kunnen gaan toepassen. Hoe dat werkt, is een apart artikel waard.

De nieuwe mens

Bekering en nieuw leven horen bij elkaar. Bekering betekent dat je voortaan de andere kant opgaat: je geeft het op om opstandig te zijn, tegen Gods wil in te gaan. Je aanvaardt de weg van de Heer. Er komt een proces van heiliging op gang en je leert op een nieuwe manier denken. In de kracht van de Geest ga je gehoorzamen. Een bekeerd mens leidt een bekeerd leven, in vertrouwen op God (daar komen de woorden terug die u goed moest vasthouden). Een bekeerd leven is een leven in gehoorzaamheid.

Maar dat zijn we niet gewend, we denken niet vanzelf op de goede manier. We hebben instructies nodig en die vinden we in Gods Woord, de Bijbel. Daar zijn de brieven voor bedoeld, als aanvulling op en uitleg van de woorden

van onze Heer. Wie het Nieuwe Testament goed leest, zal ontdekken dat negen van de tien geboden blijven staan. Alleen het gebod van de sabbat verandert: we komen tot rust van onze werken, omdat we weten dat die ons niet het eeuwige leven kunnen schenken.

Let op dat het eerste principe is: alleen door genade worden we behouden. Maar dan volgt het tweede principe: we worden na onze bekering gehoorzame discipelen, die van harte doen wat de Heer van ons vraagt. Ook dat proces van heiliging werkt door genade, want we ontvangen genade om te volharden als het moeilijk wordt of als ons vlees tegenstribbelt.

Genade en gehoorzaamheid

En dat ons vlees tegenstribbelt, is te verwachten. Denk aan hoe de discipelen reageren op wat de Heer over het huwelijk zegt (Mat.19:10). Juist in morele zaken kunnen we waarnemen dat veel christenen stellen dat we ‘niet zo moeilijk moeten doen - God is toch genadig?’.

Maar genade staat niet tegenover gehoorzaamheid! Paulus stelt in Romeinen 6 dat je altijd iemand of iets gehoorzaamt: of je gehoorzaamt de zonde of je gehoorzaamt de Heer Jezus - in alles wat Hij van ons vraagt. Natuurlijk is dat soms heel moeilijk: je zult als man maar een zieke vrouw hebben met wie de echtelijke gemeenschap al jaren onmogelijk is - om van andere morele vraagstukken maar even niet te spreken. Een beroep doen op Gods genade om daarmee min of meer te rechtvaardigen dat we in feite ongehoorzaam mogen zijn, is uiterst merkwaardig en rondt misleidend (Rom.6:1,2,15). Genade wordt verleend bij belijdenis van zonde, na het erkennen van schuld. Er kan geen sprake van genade zijn als we zeggen dat we juist hebben gehandeld of zeggen dat we niet hebben gezondigd. Wie zijn handelwijze verdedigt, rechtvaardigt zichzelf. Denk aan de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar, die Jezus uitsprak tot "sommigen die van zichzelf vertrouwden dat zij rechtvaardig waren" (Luk.18:9-14). Gods genade is er voor de zondaar die tot belijdenis van zijn zonde komt. Als dat gebeurt in het besef van wat *mijn Heer* moest doormaken om die genade te kunnen bewijzen, bewaart me dat om lichtvaardig over zonde te denken:

*Genade die mij heeft geleerd
te vrezen voor het kwaad
maar ook - als ik mij tot Hem keer
dat God mij nooit verlaat*

En juist als we iets moeten doen (of nalaten) wat voor ons vlees heel moeilijk is, wil de Heer genade geven om toch het goede te doen - en niet te zondigen. Daarin wordt Hij verheerlijkt. Laten we dan ook geen dingen zeggen als "zoiets mag je toch niet verlangen ...", "maar hij heeft wel een erg moeilijk huwelijk ...", "we leven nu eenmaal in een gebroken schepping ..." en vooral niet op welke wijze dan ook afbreuk doen wat God ons in zijn Woord zegt. Inderdaad kan het beteken dat we soms een heel moeilijke en zware weg moeten gaan, maar de Heer wil in zijn genade kracht schenken - juist in voor de mens heel moeilijke zaken. Gods kracht wordt in zwakheid volbracht (2Kor.12:9,10).

Conclusie

Gods genade is groot. In dit artikel heb ik geprobeerd daar iets van te laten zien. Genade betekent vergeving, reiniging, heiliging, eeuwig leven - maar het vraagt wel belijdenis van zonde, erkennen van schuld. Genade is niet bestemd voor hem die zijn zonde bedekt of goedpraat.

Genade betekent ook dat we andere mensen worden. Een geestelijk mens is een gehoorzaam mens, met een nieuw hart. We zijn nog niet volmaakt en hebben nog heel wat instructies nodig om onze weg echt met de Heer te gaan. Geestelijke mensen vertonen de vrucht van de Geest en in hen wordt de rechtvaardige eis van de wet vervuld. We doen niet maar wat we zelf willen, maar wandelen met de Heer. Hij geeft ons de kracht om zelfs te gehoorzamen als dat tegen ons eigen vlees ingaat. Ook dat is leven uit genade. Hij schenkt genade om te doen wat Hij vraagt - en zelfs vervolging en moeiten horen bij Gods genade. Hij is de God van alle genade en wil die genade laten stralen in alle aspecten van ons leven.

